	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број:
		10/8- 95
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	Датум:
07.10.2015.		

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Др Јелисавета Тодоровић, ред. проф.
2. Др Горан Голубовић, ред. проф.
3. Др Гордана Ђигић, доцент

2. Одлука Већа департмана за психологију број 10/8-90 од 11.06.2014.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме:

___ Јара (Бранко) Петковић _____

2. Година уписа на мастер академске студије

2012/2013.

3. Назив студијског програма

Мастер академске студије психологије

III НАСЛОВ –МАСТЕР РАДА:

Ефекти малих домских заједница и потребе деце са сметњама у развоју – студија праћења

IV ПРЕГЛЕД-МАСТЕР РАДА:

Мастер рад *Ефекти малих домских заједница и потребе деце са сметњама у развоју- студија праћења* у теоријском делу обухвата шездесет и седам страна на којима се аутор бави одређењем и карактеристикама деце са сметњама и тешкоћама у развоју као и класификацијом развојних поремећаја код деце, са детаљнијим приступом у представљању менталне ретардације. У овом делу приказани су и различити модели пружања помоћи деци са сметњама у развоју, као и значај привржености и раног откривања тешкоћа и одступања у развоју како би се омогућила превенција, правремена стимулација и интервенција. Такође је представљено питање напуштања институционализације и предности живота у породици и „породици налик“ окружењу. Аутор у теоријском делу рада наводи права особа са сметњама у развоју која су уређена бројним законским и подзаконским актима као и међународним конвенцијама. Следи приказ доминантних друштвених ставова према особама са хендикепом. На самом крају теоријског дела представљен је пројекат Министарства рада и социјалне политике подржан од стране Европске уније и реализован у партнерству са УНИЦЕФ-ом- *„Трансформација резиденцијалних установа за децу и развијање одрживих алтернатива“*. У методолошком делу који је образложен на четрнаест страна представљен је проблем истраживања. Аутор истраживања бавила се проценом потреба деце са сметњама у развоју (емоционални, социјални и когнитивни развој) као и праћењем промена код деце са сметњама у развоју као резултат смештања у мале домске заједнице- МДЗ (евидентирање ефеката индивидуализиране и интегрисане подршке) са намером да испита да ли постоје промене код деце са сметњама у развоју кроз поређење резултата са налазима добијеним кроз претходна праћења деце, спроведена месец дана и 5 месеци након уласка деце у МДЗ, у следећим областима: навике исхране, сан, навике чистоће, емоционално реаговање, активитет и пажња, развој полног идентитета, аутоеротске, аутоагресивне радње и еротизовано понашање, однос према васпитачима (блискост/приврженост), понашање, односи са другом децом, лична интересовања и породични идентитет, говор и комуникацијске вештине, међусобна повезаност деце у групи и положај детета у групи одраслих који брину о деци у МДЗ. У овом делу представљени су циљеви истраживања и очекивања у погледу резултата. Основна претпоставка овог рада јесте да се на основу процене потреба деце са сметњама у развоју очекује напредак и позитивне промене код деце, као резултат смештања у МДЗ (као резултат ефеката индивидуализиране и интегрисане подршке). Осим тога представљени су употребљени инструменти *РОД- Модел процене потреба деце са сметњама у развоју и њихових породица* (Митић, Радојевић, Хрњица, Жегарац, Стефановић, Вељковић, Рајовић, Пипер, и Радовић-Жупунски, 2011) и *Социометријска метода- модификовани Инвентар међусобне (породичне) повезаности* (Family Bond Inventory, према Митић, Тодоровић, Радојевић, Стефановић, Пипер, 2013). Описан је испитивани узорак, 14-оро деце са сметњама и тешкоћама у развоју, као и поступак истраживања.

У наредном делу мастер рада приказани су резултати истраживања. Прво је представљен концепт Малих домских заједница (МДЗ) и пројекта „Праћење утицаја ефеката малих домских заједница на децу са сметњама“ који се односио на праћење промена код деце са тешким и комбинованим развојним сметњама, а које су се јавиле као резултат измештања из институције и смештања у мале домске заједнице (МДЗ) (Митић, Тодоровић, Радојевић, Стефановић, Пипер, 2013). Резултати добијени у оквиру пројекта приказани су заједно са резултатима овог истраживања, ради прегледније компарације што је и циљ овог истраживања- коришћењем исте методологије упоредити резултате добијене кроз претходна праћења деце са резултатима добијеним кроз ово истраживање. Главни предмет испитивања био је аспект емоционално-социјалног развоја деце, праћен на основу регистровања промена у следећим областима: навике исхране, сан, навике чистоће, емоционално-реаговање, активитет и пажња, развој полног идентитета, аутоеротске, аутоагресивне радње и еротизовано понашање, понашање, односи блискости/привржености са васпитачима, односи са другом децом. Поред тога, праћене су области личног интересовања и породичног идентитета, развој говора, самосталности у бризи о себи као и међусобна повезаност деце у групи и положај детета у групи одраслих који брину о деци у МДЗ. Хипотезе истраживања су се делимично потврдиле. Резултати истраживања су изложени су на четрдесет и две стране. Дискусија је дата на четрдесет и једној страни, а најзначајнији налази саопштени су у закључцима на шест страна. Литература је наведена на деветнаест страна и чине је 53 библиографске јединице. На крају рада су дати и прилози.

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/8- 95

Датум:

07.10.2015.

Укупно, мастер рад има 200 страна.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У мастер раду се пошло од очекивања да ће се утврдити напредак и позитивне промене код деце са сметњама у развоју, која су измештена из Кулине и смештена у домове за децу лишени родитељског старања у Нишу, Алексинцу и Неготину (МДЗ), у односу на резултате добијене кроз претходна праћења деце, спроведена месец дана и 5 месеци након уласка деце у МДЗ, и то у следећим областима: навике исхране, сан, навике чистоће, емоционално реаговање, активитет и пажња, развој полног идентитета, аутоеротске, аутоагресивне радње и еротизовано понашање, однос према васпитачима (блискост/приврженост), понашање, односи са другом децом, лична интересовања и породични идентитет, говор и комуникацијске вештине. Све наведене области су показатељи психосоцијалног развоја ове деце, чије су потребе у контексту велике институције попут Кулине биле недовољно развијане. Подаци добијени током петомесечног праћења напретка деце измештене из дома Кулина као и подаци добијени приликом процене у оквиру овог истраживања, поткрепљују генерални став да је боравак деце са сметњама у развоју у институцији са великим бројем корисника имао разарајуће дејство на њихов развој, потенцијале и функционисање, а да је стимулативни утицај МДЗ у Алексинцу, Неготину и Нишу значајно унапредио квалитет њиховог живота и функционисања и делимично ублажио последице институционализације, упркос високом календарском узрасту деце при измештању. На основу резултата истраживања општи је утисак да су деца током боравка у МДЗ осим побољшаног изгледа и кретања испољила и слободније и самопоузданије понашање у непосредном окружењу. Позитивне промене нарочито су дошле до изражаја при другој процени (II фаза), када су испитивачи могли да их упореде са групом деце тек придошлом из дома Кулина. Доласком деце у мале домске заједнице генерално је постигнут напредак у свим доменима, нарочито у самосталности у брзи о себи (посебно у самопослуживању/храњењу, упражњавању хигијенских навика, контроли сфинктера и кретању), активитету и пажњи, интересовањима, говору и комуникацији, физичком развоју и социјализацији, укључујући и прихватање правила и рутине МДЗ. Што се тиче емоционално-социјалног развоја и понашања, деца су се стабилизовала и адаптирала на МДЗ, делују самопоузданије, а нека су изашла из стања равнодушности према околини, почела да се мазе и формирају односе са одгајатељима и другом децом у МДЗ и школи. Забележено је и смањење аутоагресивних и агресивних понашања, али на жалост, последице раног емоционалног лишавања и неваспитавања су по карактеру иреверзибилне, тако да можемо само очекивати помаке у ублажавању последица, а не структурне промене.

Подаци о ефектима институционалног смештаја деце указују на то да систем збрињавања деце са сметњама у развоју не функционише ваљано. Почев од процене, категоризације, начина и приступа око смештаја деце, приметно је одсуство ваљане подршке, недостатак одговарајућих ресурса у локалној заједници, незнање и предрасуде стручњака и хранитеља (Митић и сар., 2011).

Деца са сметњама у развоју захтевају посебне облике бриге, неге и заштите током њиховог развоја, одрастања и процеса социјализације. Први корак представља адекватна процена њихових потреба која ће даље омогућити одређивање врсте услуга, подршке, њихових носилаца, обучавање стручњака и финансијску подршку (Митић и сар., 2011). У ту сврху је сачињен инструмент РОД који је употребљен у овом истраживању због своје структуре која прати развојне маркере деце али у обзир узима и породицу и одгајатење ради обухватнијег сагледавања статуса и напретка деце. Путем дефинисаних индикатора у инструменту РОД процењивач може да региструје области у

функционисању у којима се дете истиче (снаге/предности) или одступа од очекиваног (потребе/тешкоће). Са обзиром на то да се дете формира у интеракцији са особама које га одгајају и окружењем, неопходно је обратити пажњу на квалитет неге и бриге, односно задовољеност његових емоционалних потреба, које су камен-темељац развоја. Задовољавање базичних потреба омогућава развој детета и реализацију његових потенцијала. Теоријска основа овог става је теорија привржености Џона Болбија која представља полазиште реформских процеса у трансформацији великих домова за децу са сметњама у развоју у мале домске заједнице. Стабилан и адекватан однос између одгајатеља и детета представља значајну снагу у превладавању тешкоћа. Од суштинске је важности за развој и добробит све деце а нарочито деце са сметњама, управо због пресудног значаја љубави, раних искустава и стимулације, да се не смештају у установе већ у породице и „породици налик“ облике смештаја (попут МДЗ), јер им контекст одрастања одређује каснију судбину и степен укључености у заједницу (Митић и сар., 2013).

Процес деинституционализације и измештања у породице и мале домске заједнице требало би пажљиво наставити, уз континуирано, периодично праћење промена. У том смислу, овај рад је имао за циљ проверу претходно наведених ставова и налаза кроз поновно посматрање и документовање ефеката индивидуализиране и интегрисане подршке реализоване у МДЗ на добробит деце са тешким и комбинованим сметњама

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Специфичност овог истраживања је у избору проблема који је изузетно актуелан и који представља наставак праћења напретка деце са сметњама у развоју која у малим домским заједницама имају интензивнију негу, непосреднији контакт са васпитачима, стимулативније окружење и у далеко већој мери остварују своја законом загарантована права Конвенцијом о правима детета, као и низом других правних докумената на које се аутор мастер рада позива у свом раду. Методологија истраживања је иновативна јер се заснива на детаљном прикупљању података о напредовању деце у различитим сферама психосоцијалног развоја, кроз три етапе (по доласку у МДЗ, након пет месеци и након две године) које су поређене и минуциозно анализирани како би се извели несумњиви закључци о напретку деце захваљујући промени у начину пружања неге и старању о њима. Аутор констатује да је у неким сегментма психосоцијалног развоја дошло до развојног платоа и да се не може регистровати значајан напредак након две године од другог тестирања што може бити условљено природом саме сметње односно иреверзибилним последицама дугогодишњег боравка у институцији Кулина. Резултати су приказани систематично и прецизно, а тумачења која су дата су промишљена и сагледана у контексту развојних емоционалних потреба деце

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

Тема рада је брижљиво одабрана и има актуелни друштвени значај. Истраживачка интуиција у постављању проблема и хипотеза била је адекватна. Теоријски део рада разрађује карактеристике деце са сметњама и тешкоћама у развоју. Приказани су и различити модели пружања помоћи деци са сметњама у развоју, наглашен значај емотивне привржености за оптималан и емоционални и интелектуални развој. Осим тога представљен је концепт деинституционализације и предности живота у породици и окружењу које је налик на породично. У раду се наводе и различита документа на којима се базира деинституционализација, која су у тесној вези са правима особа са сметњама у развоју, а представљен је и пројекат Министарства рада и социјалне политике подржан од стране Европске уније и реализован у партнерству са УНИЦЕФ-ом- „Трансформација резиденцијалних установа за децу и развијање одрживих алтернатива“. Оваква структура теоријског дела уводи нас у сложеност истраживачког проблема, али указује и на његов научни и друштвени значај. У методолошком делу образложен је проблем и његов значај, као и циљеви, хипотезе и инструменти, представљен узорак испитаника на коме је обављено истраживање, као и контекст истраживања. Приказ резултата има све елементе брижљиво вођене анализе, што доприноси да постављени циљеви и провера хипотезе буду утемељенији. Сви кораци у анализи су систематични, јасни и образложени. У дискусији су резултати адекватно тумачени и повезани са

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/8- 95

Датум:

07.10. 2015.

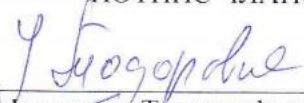
ранијим фазама истраживања. У закључцима аутор наводи и препоруке које су у директној вези са налазима ранијих тестирања, а које су применљиве и на резултате последње анализе, што указује на промишљање о практичним импликацијама налаза. Комисија сматра да овај рад надилази уобичајени обим, концепције и актуелност мастер радова и стога са посебним задовољством даје предлог:

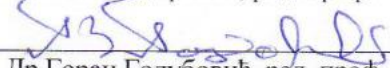
VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене тезе, комисија предлаже:

- да се мастер рад **прихвати** а кандидату **одобри јавна одбрана**

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Јелисавета Тодоровић, ред. проф.

Др Горан Голубовић, ред. проф.

Др Гордана Ђигић, доцент